

Lopen kunta

Osallisuusohjelma Voimaan 1.3.2024

Loppi

Käsittely

Hyvinvointi- ja vapaa-aikaltk 12.12.2023 (§ 87)

Kunnanhallitus 15.1.2024 (§ 2)

Valtuusto 26.2.2024 (§ 6)

Sisällys

Johdanto	2
Mitä osallisuus on?	2
Lopella luonnistuu – Osallisuudella hyvinvointia	4
Osallistuminen ja vaikuttaminen Lopella	5
Osallisuuden muodot Lopella	6
Osallisuutta vahvistamalla rakennamme parempaa arkea – kehittämistoimenpiteet	10
Lopuksi	12
Lähteitä ja linkejä	12

Johdanto

Lopen kunta on asettanut yhdeksi strategiseksi tavoitteekseen ”osallisuudella hyvinvointia”. Näin on tarkoitus lisätä kuntalaisten, vapaa-ajan asukkaiden, yritysten, yhdistysten ja kunnan yhteistyötä. Osallisuutta vahvistamalla rakennetaan parempaa arkea. Yhdeksi nimetyksi keinoksi tavoitteen saavuttamiseksi on nimetty osallisuusohjelma, joka toteutetaan yhteistyössä paikallisten yhdistysten ja yritysten kanssa.

Tämän osallisuusohjelman tavoitteena on luoda yhteinen ymmärrys osallisuuden käsitteestä ja selkiyttää Lopella käytössä olevia osallisuuden menetelmiä kuntalaisille, kunnan työntekijöille sekä luottamushenkilöille ja muille sidosryhmille. Lisäksi suunnitelmassa nostetaan esille kunnan osallisuustyön kehittämiskohteita. Osallisuusohjelma toimii osallisuustyön johtamisen välineenä.

Kuntalain 1 §:n mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa ja järjestää asukkailleen palvelut sekä 22 §:n mukaan kunnan asukkailla ja palveluiden käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä. Kuntalain 22 §:n mukaan osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti seuraavin keinoin:

- järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja
- selvittämällä asukkaiden ja kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa
- valitsemalla palveluiden käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin
- järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun
- suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa
- tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua

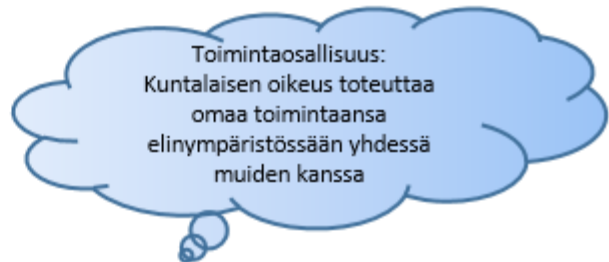
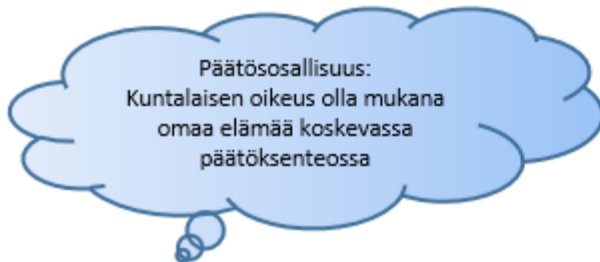
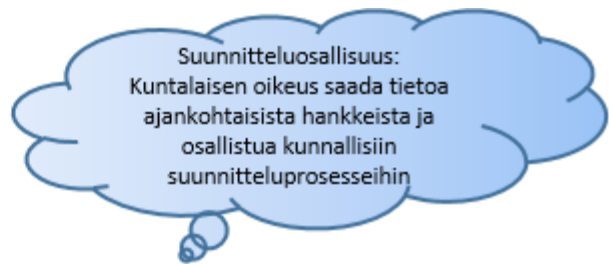
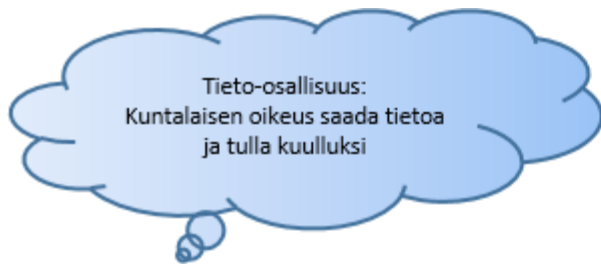
Mitä osallisuus on?

Osallisuus on laaja käsite, joka voidaan ymmärtää sateenvarjokäsitteeksi. Se kokoo alleen erilaisia näkökulmia. Osallisuuden edistäminen on osa Suomen hallituksen ja Euroopan unionin tavoitteita. Se on yksi keskeinen keino torjua köyhyyttä ja ehkäistä syrjäytymistä. Osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta. Osallisuus on myös yksi terveyttä edistävä tekijä ja terveyden ja tasa-arvon edellytys.

Osallisuus on mukanaoloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä.

Osallisuus omassa elämässä mahdollistaa elää oman näköistä elämää ja määritellä, mihin toimintaan osallistuu tai mitä palvelua käyttää. Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa tarkoittaa mahdollisuutta kuulua itselle tärkeisiin ryhmiin ja yhteisöihin sekä vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin. Osallisuus yhteisestä hyvästä tarkoittaa mahdollisuutta yhdessä tekemiseen, mahdollisuutta nauttia yhteisestä hyvästä ja osallistua yhteisen hyvän tekemiseen. Yhteinen hyvä on sellaista toimintaa ja arvoja, joista seuraa arvostusta, kiitosta ja yhteyksiä muihin ihmisiin.

Osallisuus voidaan jakaa neljään eri osa-alueeseen:

Osallisuuden periaatteiden kautta voidaan vahvistaa osallisuutta. Näitä periaatteita ovat:

- ihminen voi osallistua toimintaan tai palveluun omaehtoisesti
- osallistujan kanssa etsitään yksilöllisiä ratkaisuja
- osallistuja kohdataan kunnioittaen ja kategorisoimatta
- yksin jääneet ja omiin oloihinsa päätyneet löydetään ja saadaan mukaan toimintaan
- toimintaa tai palvelua kehitetään yhdessä
- toiminta vahvistaa osallistujan vaikuttamismahdollisuuksia myös toiminnan ulkopuolella
- ihminen pääsee osaksi itselleen tärkeää yhteisöä
- ihminen pääsee nauttimaan yhteisestä hyvästä ja voi osallistua sen tuottamiseen ja jakamiseen tasavertaisena muiden kanssa
- ihminen saa arvostusta, kiitosta ja yhteyksiä muihin ihmisiin, yhteiskuntaryhmät kohtaavat
- osallisuutta edistävät keinot juurtuvat osaksi jatkuvaa toimintaa.

Osallisuustyön avulla yhdistyvät paikalliset palvelut, sivistystyö, elinkeinoelämä, seurakunnat, yhdistykset ja seurukset sekä kuntalaiset. Osallisuustyö on merkittävässä roolissa kaikkiin yhteiskuntaryhmiin ulottuvassa hyvinvoinnissa.

Osallisuus ilmenee:

Lopella luonnistuu – Osallisuudella hyvinvointia

Tämän osallisuusohjelman tehtävänä on tukea kuntastrategian, UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallin, elinkeino-ohjelman, Liikkuvin kunta -hankkeen ja hyvinvointisuunnitelman toteutumista. Lopen kunnan strategia 2023–2027 on jaettu viiteen kokonaisuuteen, joista jokaisesta löytyy osallisuudelle asettuja tavoitteita.

Tasapainoinen talous

Tässä kokonaisuudessa esille nousee erityisesti se, että yhteistyötä kehitetään paikallisten yritysten ja kolmannen sektorin kanssa. Tähän liittyvät oleellisesti yrittäjätapaamiset, yrittäjien aamukahvitilaisuudet, kyläkäräjät, yhdistystapaamiset.

Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Tässä kokonaisuudessa erityisesti huomiota kiinnitetään siihen, että perustetaan henkilöstön osallisuusryhmä, joka kartoittaa henkilöstön osaamisen ja koulutussuunnitelma laaditaan yhteistyössä. Kunnassa luodaan toimintakulttuuria tukevat käytänteet yhdessä koko henkilöstön ja luottamushenkilöstön kanssa. Lisäksi kehitetään paikallisia kumppanuuksia mm. paikallisten yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Taajamien ja kylien elinvoimaisuus

Taajamien ja kylien elinvoimaisuuden osalta toteutetaan palveluverkko-, kiinteistö- ja investointisuunnitelmat sekä laaditaan maankäyttöohjelma. Lopen kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman avulla edistetään kevyen liikenteen liikkumismahdollisuuksia. Taajama- ja vihersuunnitelmaa täydennetään ja kehitetään. Kunnalle laaditaan tieverkoston kehittämissuunnitelma.

Hyvinvoinnilla osallisuutta

Osallisuutta edistetään säännöllisten yhteisten tapaamisten kanssa niin yhdistysten kuin yrittäjien kanssa. Lisäksi viestintää toteutetaan kohderyhmien mukaisesti; nuorisopalveluiden TikTok-tilillä, somelähettilään avulla, iltatoreilla, vierailuilla senioriyhdistyksissä. Päätöksenteossa huomioidaan lapsivaikutusten arviointi ja yritysvaikutusten arviointi. Lisäksi hyvinvointisuunnitelman avulla edistetään kuntalaisten hyvinvointia laaja-alaisesti. Päivitetään myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma.

Suunnitelmallinen kasvu

Lopen menestyksen tae on hallittu kasvu, jossa tavoitellaan monipuolista asumis- ja tonttitarjontaa erilaisten ihmisten ja yritysten tarpeisiin. Asukaslähtöisyys on kunnan toiminnassa tärkeää. Tähän liittyvät osallisuuden näkökulmasta vahvasti eri kylien ja taajamien kehittämissuunnitelmat ja kyläläisten kuuleminen suunnitelmien pohjaksi, kuten kuntalaiskysely ja kyläkäräjät. Lisäksi yrittäjien erilaisissa tapaamisissa ja yrittäjäkyselyssä kuullaan yrittäjien tarpeita ja toiveita.

Osallistuminen ja vaikuttaminen Lopella

Osallistujan vinkit

Me olemme yhdessä Lopen kunta. Mielipiteilläsi on merkitystä meidän yhteisten asioiden edistämisessä.

Ennakointi: Seuraa ja kysy rohkeasti asioista, jotka ovat sinulle tärkeitä ja merkityksellisiä ja joihin haluat vaikuttaa. Poikkea kunnantalolla, ota yhteyttä kunnan sähköisten viestimien kautta, www.loppi.fi. Olemme täällä sinua varten.

Tutustuminen osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin: Osallisuuteen on tarjolla monenlaisia keinoja. Nämä ovat apunasi, eivät hidasteena. Voit perehtyä tarkemmin kunnan nettisivuilla ”Asioi ja osallistu”.

Osallisuudella hyvinvointia: Osallistu omien voimavarojesi mukaan ja sinulle sopivalla tavalla. Me haluamme kuunnella sinua ja näkemyksesi ovat meille arvokkaita. Näin osaamme kehittää aidosti toimintaamme kuntalaisia palvelevaksi.

Onnellinen Loppiratkaisu: Jokaisen panosta tarvitaan ja jokainen voi osallistua arjessaan omilla tavoillaan. Muista, että kaikkea ei tarvitse tehdä yksin, jaetaan osaamista, vastuuta ja resursseja.

Muutos vaatii aikaa: Muistathan, että jotkin aiheet voivat aiheuttaa kiivastakin keskustelua ja yhteisen ymmärryksen löytäminen sekä asioiden edistäminen voivat vaatia aikaa. Panostetaan yhteiseen positiiviseen keskusteluun. Tuothan siis oman äänesi kuuluville ja muistathan kuunnella myös muita.

Osallisuuden muodot Lopella

Lopen kunta toimijana

Kunta on ihmisiä varten. Kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa alueensa toimintaan. Asukkaiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kuuluu kaikille. Jokainen kunnan työntekijä sitoutuu tähän riippumatta toimialasta ja tehtävästä. Kunnan viranhaltijoiden ja esihenkilöiden rooli osallisuuden vahvistamisessa on keskeinen. Hyvän yhteistyön perustana toimii osallisuus sekä hyvä asiakaspalvelu. On hyvä myös ennakoida toiminnassa ne aihealueet, jotka voivat aiheuttaa kiivastakin keskustelua ja varata keskustelulle riittävästi aikaa.

Luottamushenkilöt

Kunnan luottamushenkilöt toimivat kuntalaisten asialla ja ovat ensisijaisesti vastuussa äänestäjilleen. Luottamushenkilöiden rooli on osallisuuden näkökulmasta tärkeä, sillä he tuovat esille kuntalaisten näkemykset ja mahdollistavat omalta osaltaan kuntalaisten osallisuuden päätöksenteossa. Vuorovaikutus luottamushenkilöiden ja kuntalaisten kanssa on avainasemassa. Osallisuuden näkökulmasta on tärkeää, että luottamushenkilö jakaa erilaisilla foorumeilla oikeaa, faktaan perustuvaa tietoa.

Perinteiset vaikuttamisen keinot

Perinteisiä vaikuttamisen keinoja ovat mm. vaaleissa äänestäminen, nuorisovaltuustossa sekä vanhus- ja vammaisneuvostoissa toimiminen. Myös kuntalaisaloite on perinteinen vaikuttamisen keino, jolla vaikutetaan oman alueen asioihin.

Kuntavaalit

Kuntavaalit ovat kunnan osallisuuden ja osallistumisen perusta. Nämä vaikuttavat kuntalaisen arkeen ja näissä pääsee vaikuttamaan itselleen tärkeisiin asioihin. Kuntavaaleissa 2021 Lopella äänestysaktiivisuus oli 57,7 %. Tämä on koko maahan verrattuna (55,1 %) hieman suurempi.

Kuntavaaleilla valitaan Lopen kunnan valtuusto, jossa on 27 valtuutettua. Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa kokoontuen vuoden aikana 7–8 kertaa. Valtuuston kokoukset ovat kaikille avoimia ja niitä voi myös seurata kunnan YouTube-kanavalla. Valtuuston on lakisääteisesti pidettävä huolta siitä, että Lopella on monipuoliset ja vaikuttavat osallistumisen mahdollisuudet ja keinot.

Valtuuston tukena toimii kunnanhallitus, jossa on valtuuston valitsemat 11 jäsentä. Nämä jäsenet valitaan aina kahdeksi vuodeksi kerrallaan valtuutettujen joukosta. Kunnanhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta.

Lopen kunnassa toimii viisi eri lautakuntaa; tarkastuslautakunta, sivistyslautakunta, tekninen lautakunta, ympäristö- ja rakennuslautakunta sekä hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta.

Neuvostot

Kuntalain mukaisia vaikuttamiselimiä ovat nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Nämä ovat mukana Lopen kunnan päätöksenteossa varmistamassa, että päätöksenteossa huomioidaan nuorten, ikääntyneiden ja vammaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Nuorisovaltuusto (nuva)

Nuorisovaltuuston tehtävänä on vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurata asioita, joilla on merkitystä nuorten hyvinvointiin. Nuorisovaltuuston edustajilla on läsnä- ja puheoikeus valtuuston kokouksissa ja edustus kaikissa lautakunnissa. Lopen kunnalle on myönnetty nuorisovaltuustomyönteinen kuntasertifikaatti. Nuorisovaltuusto valitaan joka toinen vuosi syys–lokakuussa ja 13–18-vuotiaat voivat asettua ehdolle. Nuorisovaltuuston valinnasta, jäsenten lukumäärästä ja tehtävistä säädetään tarkemmin nuorisovaltuuston toimintasäännössä.

Vanhusneuvosto

Laki ikääntyneen ja väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista ja kuntalaki määrittelevät raamit vanhusneuvoston toiminnalle. Vanhusneuvoston tehtävänä on vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun ja valmisteluun sekä seurata asioita, joilla on merkitystä ikääntyvän väestön hyvinvointiin. Vanhusneuvosto voi tehdä aloitteita sekä antaa lausuntoja ja kannanottoja.

Vanhusneuvoston asettaa kunnanhallitus. Kunnanhallitus nimeää vanhusneuvoston puheenjohtajan valtuutettujen joukosta ja sihteerin kunnan henkilöstön keskuudesta. Kunnassa toimivat ikääntyneiden yhdistykset nimeävät kunnanhallituksen pyynnöstä kukin neuvostoon edustajansa ja tälle henkilökohtaisen varajäsenen.

Vammaisneuvosto

Vammaisneuvosto on vammaisyhdistysten, viranomaisten ja päätöksentekijöiden yhteistyöfoorumi. Sen tehtävänä on vaikuttaa kunnan suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan kaikilla hallinnonaloilla. Vammaisneuvosto voi tehdä aloitteita sekä antaa lausuntoja ja kannanottoja. Tavoitteena on, että vammaisten henkilöiden oikeudet toteutuvat. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla riittävä edustus vammaisneuvostossa, sillä tavoitteena on vammaisnäkökulman huomiointi päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä. Lisäksi on hyvä varmistaa, että vammaisneuvostossa on edustettuna tai tarvittaessa kutsuttuna eri hallinnonalojen edustajia.

Kunnanhallitus asettaa vammaisneuvoston ja nimeää valtuutetuista vammaisneuvoston puheenjohtajan ja kunnan henkilöstöstä sihteerin. Kunnan vammaisia edustavat yhdistykset nimeävät kunnanhallituksen pyynnöstä kukin neuvostoon edustajan ja tälle henkilökohtaisen varajäsenen.

Elinkeinoasioiden neuvottelukunta

Neuvottelukunnan tehtävänä on valmistella Lopen kunnan elinkeino-ohjelma, seurata sen toteutumista ja edistää yritystoiminnan edellytyksiä Lopella. Sen tehtävänä on myös edistää työllisyyttä, yritysvetovoimaa ja Lopen näkyvyyttä.

Kuntalaisaloite

Kuntalain mukaan jokaisella kuntalaisella on oikeus tehdä kunnalle aloitteita sen toimintaa koskevissa asioissa. Kunnan on ilmoitettava aloitteen tekijälle aloitteen johdosta suoritettavat jatkotoimenpiteet. Lopella kuntalaisaloitteen voi tehdä sähköisesti kuntalaisaloite.fi-palvelussa tai toimittaa se postitse Lopen kuntaan osoitteeseen Yhdystie 5, 12700 Loppi.

Sähköiset viestintäkanavat

Lopen kunnan verkkosivuilta (www.loppi.fi) löydät runsaasti tietoa kunnan tapahtumista, ajankohtaisista asioista, vaikuttamisesta, palveluista sekä päätöksistä. Verkkosivuille on koottu tiivistetysti kaikki kunnan vaikuttamismahdollisuudet. Siellä voit tutustua myös kunnan organisaation rakenteeseen, valtuustoon, kunnanhallitukseen ja eri lautakuntiin sekä näiden toimielinten esityslistoihin ja pöytäkirjoihin.

Kunnan verkkosivuilta löydät myös viralliset kuulutukset ja ilmoitukset. Fyysinen ilmoitustaulu löytyy Lopen kunnantalolta, osoitteesta Yhdystie 5. Verkkosivujen kautta löydät myös kaikki eri asiointikanavat.

Sosiaalinen media

Lopen kunta jakaa aktiivisesti tietoa myös sosiaalisessa mediassa. Kunnan Facebook- ja Instagram-sivuilla jaetaan uutisia ja tiedotteita kunnan toimintaan liittyen. Nuorison osalta käytössä on myös TikTok-tili.

Täältä löydät Lopen kunnan

Verkkosivut: www.loppi.fi

Facebook: Lopen kunta

Instagram: [@lopen_kunta](https://www.instagram.com/lopen_kunta)

TikTok: [@nuorisopalvelutloppi](https://www.tiktok.com/@nuorisopalvelutloppi)

Yhdistykset ja järjestöt

Vapaaehtoistyö on tärkeä toiminnallisen osallisuuden väline. Yhdistykset ja järjestöt tukevat toiminnallaan kuntalaisten hyvinvointia ja kunnan elinvoimaa. Ne tarjoavat erilaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintaan ja erilaisiin harrastuksiin sekä toimintaan. Yhdistykset tuovat kuntalaisten äänen mukaan päätöksentekoon ja jakaa omaa osaamistaan kehittämistyössä.

Yhdistykset järjestävät yhdessä kunnan kanssa monenlaista toimintaa, kuten erilaisia tilaisuuksia, tapahtumia ja toimintaa. Kunta avustaa yhdistysten toimintaa tarjoamalla maksuttomat tilat loppilaisten yhdistysten käyttöön sekä jakaa vastikkeellisia avustuksia vahvistetun talousarvion mukaan vuosittain. Lisäksi kunta osallistuu myös toiminnan ja tapahtumien mainontaan, viestintään ja organisointiin.

Kunta järjestää vuosittain yhdistyksille 2–4 yhdistysten tapaamista eri aiheiden ympärille. Näihin tapaamisiin ovat kaikki toimijat tervetulleita mukaan verkostoitumaan, ideoimaan sekä kehittämään yhteisiä asioita. Näiden tapaamisten tarkoituksena on myös lisätä tiedonkulkua, jakaa kokemuksia, verkostoitua sekä käsitellä yhteisiä asioita.

Osallistuva budjetointi

Osallistuva budjetointi tarkoittaa talouden ja demokratian yhdistämistä siten, että kunnan asukkaat otetaan mukaan päättämään, mihin kunnan käytössä olevia julkisia varoja käytetään. Tavoitteena on ideoida, päättää ja toteuttaa yhdessä kohde, joka tuottaa iloa mahdollisimman monelle kuntalaiselle.

Osallistuvan budjetoinnin ideoiden tulee olla kunnan strategian ja sen painopisteiden mukaisia yleishyödyllisiä kohteita. Ehdotuksen tulee olla toteutettavissa kunnan toimivallan puitteissa. Lisäksi ehdotus tulee olla toteutettavissa varatulla osallistuvan budjetoinnin määrärahalla eikä se aiheuta merkittäviä pysyviä vuotuisia kustannuksia.

Osallistuva budjetointi etenee neljässä eri vaiheessa.

1. Kuntalaisten ideoita kerätään ilmoitettuna ajankohtana.
2. Valmistelutyöryhmä kokoontuu valitsemaan äänestettävät kohteet.
3. Kuntalaiset äänestävät esitetyistä ideoista ilmoitettuna ajankohtana.
4. Kunnanhallitus päättää toteutettavista ideoista.

Kunnan järjestämät talkoot

Kunnan järjestämät talkoot ovat kaikille avoimia talkoita, joilla kannustetaan kiinnittämään huomiota ja pyritään parantamaan yhteisen elinympäristön tilaa. Tällaisia talkoiden aiheita voivat olla esimerkiksi roskien keruu ja vieraslajien kitkeminen.

Osallisuutta vahvistamalla rakennamme parempaa arkea – kehittämistoimenpiteet

Olemassa olevien keinojen lisäksi osallisuusohjelmassa laaditaan tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla osallisuutta voidaan edistää Lopen kunnassa. Monet kehittämiskohteista ovat yhteisiä ja niitä voidaan kehittää kaikissa ryhmissä.

Tavoite: Osallisuuden edistäminen on sisäänrakennettua kaikessa kunnan toiminnassa

Toimenpiteet:

1. Kaikki kunnan toimialat osallistuvat ja sitoutuvat kunnan osallisuusohjelmaan ja sen toimeenpanoon. Osallisuusohjelmasta järjestetään kaikille toimialoille koulutusta ja perehdytystä.
2. Koulutuksen avulla lisätään tietoa osallisuuden merkityksestä ja välineistä.
3. TEAvisarin mukaiset osallisuuden edistämisen kehittämiskohteet huomioidaan kunkin toimialueen osallisuuden kehittämisessä.
4. Osallisuuden edistämisen toimintatapoja (esim. osallistuva budjetointi, kuntalaiskysely) viedään niihin paikkoihin, joissa asukkaat viettävät aikaa, kuten esimerkiksi koulut, ikäänntyneiden palvelukeskukset, yhdistysten järjestämät tilaisuudet. Osallisuus mahdollistetaan yhdenvertaisesti kaikille. Tässä huomioidaan erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien näkyminen ja kuuluminen (lapset, erityislapset, maahanmuuttajat, pakolaiset, vammaiset, yksinäiset jne.).
5. Huomioidaan kylien ja taajamien väliset etäisyydet ja julkisen liikenteen haasteet ja rakennetaan toimintamalleja, joilla etäisyyksien merkitys vähenee ja osallisuutta voidaan kokea erilaisilla tavoilla.
6. Perustetaan osallisuustyöryhmä, jossa on edustus kaikista hallintokunnista ja vaikuttamiselimistä. Osallisuustyöryhmä ohjaa ja seuraa osallisuusohjelman toteutumista sekä päivittämisen tarvetta. Osallisuustyöryhmän tehtävänä on myös määrittää sopivat mittarit kehittämistoimenpiteiden toteutumisen mittaamiseksi.
7. Taloussuunnitteluun lisätään sitoviin tavoitteisiin strategisten tavoitteiden lisäksi osallisuuden edistämisen tavoite jokaiselle toimialalle.
8. Kunnan viestinnässä luodaan suunnitelmat erityisesti osallisuuden edistämiseksi.

Lasten osallisuuden edistäminen

Tavoite: Lapset kokevat vaikuttamisen omaan elämäänsä mahdolliseksi ja kokevat tulevaisuutta koskevia asioita. Osallistuminen motivoi vaikuttamaan lasten asioihin Lopella.

Toimenpiteet:

1. Lasten kuuleminen tapahtuu ikätasoisesti heidän arjessaan erilaisilla menetelmillä. Tässä korostuu varhaiskasvatuksen merkitys lasten arjessa.
2. Päätöksenteossa ymmärretään ja tunnustetaan lasten ikätasoiset vaikuttamismahdollisuudet.
3. Lapsiystävällinen kunta -malli jalkautuu osaksi Lopen kunnan päätöksentekoa ja toiminta vakiintuu.
4. Lapsille viestitään heille sopivalla tavalla.

Nuorten osallisuuden edistäminen

Tavoite: Nuoret kokevat vaikuttamisen omaan elämään mahdolliseksi ja osallistuminen on helppoa. Osallistuminen motivoi vaikuttamaan nuorten asioihin Lopella.

Toimenpiteet:

1. Huomioidaan kylien ja taajamien väliset matkat ja julkisen liikenteen haasteet nuorten liikkumisessa ja mahdollisuuksissa osallistua erilaisiin tapahtumiin, vaikuttamiseen ja toimintaan.
2. Rakennetaan nuorten kanssa yhdessä heille sopivia osallistumisen ja vaikuttamisen malleja, jotka ovat ajankäytöllisesti tehokkaita ja helppoja.
3. Lapsiystävällinen kunta -malli jalkautuu osaksi Lopen kunnan päätöksentekoa ja toiminta vakiintuu.
4. Tuetaan ja vahvistetaan nuorisovaltuuston toimintaa ja vaikuttamismahdollisuuksia entisestään.
5. Viestitään selkeästi nuorille sopivissa kanavissa ja nuorelle sopivalla tavalla siitä, miten pääsee vaikuttamaan.
6. Kehitetään viestintäämme siten, että nuoren kuntalaisen on helpompi ymmärtää ja tarttua asioihin.

Työikäisten osallisuuden edistäminen

Tavoite: Kuntalaiset kokevat kuuluvansa Lopen kuntaan ja löytävät omat verkostonsa ja tapansa osallistua helposti ja vaivattomasti.

Toimenpiteet:

1. Nostetaan esille mahdollisuuksia tutustua uusiin ihmisiin Lopella esimerkiksi tapahtumien ja harrastustoiminnan kautta.
2. Kehitetään toimintamalleja, joilla edistetään vertaisryhmien muodostumista esimerkiksi järjestöjen ja yhdistysten sekä seurakuntien kautta.
3. Luodaan vaikuttamiseen malleja, joissa kuntalaisen on helppo päästä tuomaan äänensä esiin juuri hänelle tärkeissä asioissa.
4. Mahdollistetaan osallistuminen helposti ja nopeasti siten, ettei se vie aikaa ja resursseja arjen keskellä.
5. Huomioidaan päätöksenteossa kuntalaiset, joita päätökset koskevat.

Ikäihmisten ja vammaisten osallisuuden edistäminen

Tavoite: Ikäihmiset ja vammaiset pystyvät osallistumaan mielekkäällä tavalla Lopen kunnan toimintaan ja he tuntevat ja löytävät kunnan palvelutarjonnan.

Toimenpiteet:

1. Tiedotetaan eri viestintäkanavien kautta osallistumismahdollisuuksista sekä kunnan palvelutarjonnasta.
2. Tehdään yhteistyötä niin järjestöjen, yhdistysten, Oma Hämeen kuin seurakuntien kanssa, joiden toiminnassa ikäihmisiä ja vammaisia on mukana.
3. Huomioidaan osallistumismahdollisuudet kylissä ja taajamissa ja että osallistuminen on kaikille mahdollista.
4. Parannetaan ja kehitetään vapaaehtoisten ulkoilu- yms. ystävien toimintaa.

Yrittäjien kanssa tehtävä yhteistyö

Tavoite: Kunnan kanssa tehtävä yhteistyö on avointa ja vaivatonta, tietoa on helposti saatavilla ja oikeat yhteyshenkilöt ovat tiedossa.

Toimenpiteet:

1. Paikallisten yrittäjien palveluhakemisto on kuntalaisten käytettävissä.
2. Yrittäjille suunnataan henkilökohtaisempaa viestintää ja tapahtumia järjestetään eri aikoina.
3. Yrittäjien verkostoitumista ja aktiivista osallistumista tuetaan erilaisin keinoin, kuten esimerkiksi yritysvierailuiden kautta.
4. Yrittäjiä osallistetaan ja kuullaan päätöksenteossa, esimerkiksi elinkeino-ohjelman laatimisessa.

Lopuksi

Osallisuusmahdollisuuksien kehittäminen on yksi elinvoimaisen kunnan tärkeimpiä asioita. Lopen kunnassa tämä on nostettu yhdeksi strategian tavoitteeksi ohjaamaan kunnan painopisteitä vuosina 2023–2027. Onkin tärkeää palveluita kehitettäessä omaksua uusia toimintatapoja ja se edellyttää tietoa, vuoro-vaikutusta ja yhteistyötä kuntalaisten kanssa.

Osallisuustyötä tulee tehdä kaikilla tasoilla, niin päätöksenteossa kuin työntekijöiden arjessa. Osallisuusajattelun tietoa tulee vahvistaa yhä niin kunnan työntekijöiden kuin luottamushenkilöiden keskuudessa. Jotta osallisuustyö on vaikuttavaa, tulee huolehtia myös sen seurannasta ja arvioinnista. Yksi tällainen keino on vastata TEAviisarin kyselyihin vuosittain sekä tarkastella osallisuutta osana hyvinvointiraporttia ja laajaa hyvinvointikertomusta.

Osallisuustyön vaikuttavuuteen vaikuttaa sen suunnitelmallinen tekeminen. Osallisuustyötä tulee koordinoida ja kehittää samanaikaisesti koko kunnan palvelutarjonnassa. Työhön tulee varata riittävästi resursseja sen onnistumiseksi. Osallisuustyö on osa kuntalaisten hyvinvointia edistävää työtä. Kuntalaisten kokemus osallisuudesta vahvistaa luottamusta kuntaan ja sen toimintaan sekä kannustaa mukaan osallistumaan ja vaikuttamaan.

Lähteitä ja linkkejä

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/osallisuustyon-johtaminen-ja-osallisuusohjelman-teko>

<https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?view=LukOPPOsa&y=2014&y=2012&r=KOKOMAA&chartType=pointer&cmp=r>

<https://www.kuntaliitto.fi/kehittaminen-ja-digitalisaatio/demokratia-ja-osallisuus/kuntalaisten-osallisuuden-edistaminen>

<https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2022/osallisuus-ela-uudistuvissa-kunnissa>

<https://www.kuntaliitto.fi/demokratia-ja-osallisuus/tukea-kunnille-kuntalaisten-osallisuuden-arviointiin>

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>

<https://www.loppi.fi/kunta-ja-paatoksenteko/>

<https://vane.to/vammaisneuvostot>

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980#L2P11>

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>

<https://www.julkari.fi/handle/10024/146717>

Lopella on itua.
Meillä on hyvä maaperä kasvulle.

Loppi